

Skreślenie obwinionego z listy studentów a umorzenie postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów

Tomasz Barszcz

Doktor nauk prawnych, magister filozofii, adiunkt w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, referendarz sądowy.

✉ tbarszcz@kul.pl

<https://orcid.org/0000-0002-6490-0177>

The Defendant's Striking from Students' Register and the Discontinuance of Disciplinary Proceedings Against Students

The aim of the article is to organize the justification for the thesis: the model of disciplinary proceedings against students, mostly provided by The Higher Education and Science Act of 2018, consists of the rule: "disciplinary proceedings against students are not instituted, or, if previously instituted, are discontinued in case where the defendant was struck from students' register." The argumentation is bipartite. First, there are the reasons that shake the aforementioned thesis. The second part of the article boils down to demonstration of the fact that the reasons are incorrect and their correction triggers the approval for the main thesis.

Słowa kluczowe: postępowanie dyscyplinarne w sprawach studentów, umorzenie postępowania dyscyplinarnego, skreślenie z listy studentów, językowe dyrektywy wykładni prawa

Key words: disciplinary proceedings against students, discontinuance of disciplinary proceedings, striking from students register, linguistic rules of legal interpretation

<https://doi.org/10.32082/fp.v5i55.271>

1. Wstęp

Stosownie do art. 307 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹: „[s]tudent podlega odpo-

wiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni oraz za czyn uchybiający godności studenta”. Na mocy art. 308 pkt 1–5 i art. 310 ust. 1 i art. 314 ust. 1 PSWiN tego rodzaju odpowiedzialność sprowadza się do kary dyscyplinarnej i jest ustalana przez komisję

1 Dz.U. 2018 poz. 1668 ze zm.; dalej: PSWiN lub Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

dyscyplinarną (i odwoławczą komisję dyscyplinarną) w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów². Każde takie postępowanie jest prowadzone na podstawie Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w sprawach studentów, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia³ oraz na podstawie Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego⁴. Przedmiotem artykułu jest sytuacja proce-

narne, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów”.

Argumentacja poniższa zostanie podzielona na dwie główne części. W pierwszej wskażę, iż tekst prawny traktujący o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów skonfrontowany z dyrektywą języka prawnego (i prawniczego) sprawia wrażenie, iż skreślenie obwinionego z listy studentów nie ma znaczenia dla postępowania dyscyplinarnego; przy czym wrażenie to potęgują regulacje o postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach odpowiedzialności

Obowiązujący model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów współtworzy norma: „komisja dyscyplinarna nie wszczyna postępowania dyscyplinarnego, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów”.

sowa, która nie została *expressis verbis* uregulowana w wymienionych aktach normatywnych, tj. skreślenie obwinionego z listy studentów przed zakończeniem postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów. Będę uzasadniał tezę, że aktualnie obowiązujący model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów współtworzy norma o postaci: „komisja dyscyplinarna nie wszczyna postępowania dyscypli-

narnej nauczycieli akademickich, a także racje natury systemowej i celowościowej. W drugiej części artykułu wykażę, iż te argumenty są wadliwe, a ich skorygowanie prowadzi do konkluzji, iż aktualnie obowiązujący model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów obejmuje przedmiotową normę⁵.

- 2 Zaznaczyć należy, iż: 1) zgodnie z art. 313 ust. 1. i 2 *in principio* PSWiN postępowanie dyscyplinarne w sprawach studentów jest poprzedzone postępowaniem wyjaśniającym; 2) na mocy art. 312 ust. 1 PSWiN za przewinienie mniejszej wagi rektor może wymierzyć studentowi karę upomnienia; 3) stosownie do art. 313 ust. 2 *in fine* PSWiN rzecznik dyscyplinarny, zamiast kierować wnioskiem o ukaranie studenta do komisji dyscyplinarnej, może złożyć do rektora wniosek o wyimierzenie studentowi kary upomnienia.
- 3 Dz.U. 2018 poz. 1882; dalej: Rozporządzenie lub Rozporządzenie w sprawie trybu postępowania dyscyplinarnego.
- 4 Dz.U. 2018 poz. 1987 ze zm.; dalej: k.p.k., Kodeks lub Kodeks postępowania karnego.

- 5 Większość przepisów PSWiN o postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów znajduje dosłowny odpowiednik w poprzednio obowiązującej Ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (dalej: PSW). Niemniej jednak teksty tych ustaw co do skutków opuszczenia uczelni przez obwinionego (skreślenia go z listy studentów) przed zakończeniem postępowania dyscyplinarnego pozostają odmienne. O ile PSWiN kwestii tej nie określa wprost, o tyle według art. 217 ust. 4 PSW opuszczenie uczelni przez obwinionego jest przyczyną rozpoczęcia biegu przedawnienia orzekania w postępowaniu dyscyplinarnym. Okoliczność ta ma następującą konsekwencję: literatura dotycząca relacji między opuszczeniem przez obwinionego uczelni a tokiem postępowania dyscyplinarnego, powstała w oparciu o PSW [zob. np. M. Gałązka, *Komentarz do art. 217 PSW* (w:) M. Pyter

2. Skreślenie z listy studentów jako okoliczność nieistotna dla postępowania dyscyplinarnego

Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie zawiera przepisów, których sformułowania dotyczą przyczyna umorzenia postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów. Wobec tego oraz stosownie do art. 320 i art. 321 PSWiN⁶ normy regulujące tę kwestię należy rekonstruować z przepisów Rozporządzenia w sprawie trybu postępowania dyscyplinarnego i Kodeksu postępowania karnego. Z kolei jedynym przepisem Rozporządzenia traktującym o przesłankach umorzenia postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów jest § 22 ust. 3. Stanowi on, że „[k]omisja dyscyplinarna orzeka o umorzeniu postępowania w przypadku stwierdzenia okoliczności, o których mowa w odpowiednio stosowanym art. 17 § 1 pkt 3–11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego”. W aktualnym stanie prawnym punktem odniesienia przy określaniu zdarzeń powodujących umorzenie (i odmowę wszczęcia) postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów jest więc art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem: „nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza się” wtedy, gdy „społeczna szkodliwość czynu jest znikoma” (pkt 3), „ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze”

(red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 1042; D. Mucha, *Komentarz do art. 219 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym* (w:) P. Chmielnicki, P. Stec (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, System informacji prawnej LEX 2017, teza 7; E. Ura, *Komentarz do art. 217 PSW* (w:) W. Sanetra, M. Wierzbowski (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 498], pozostaje nieaktualna.

- 6 Art. 320: „[d]o postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, z wyłączeniem art. 82”; art. 321: „[m]inister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów, a także sposób wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia, mając na uwadze konieczność zapewnienia rzetelności, obiektywności, przejrzystości i sprawności prowadzenia postępowań”.

(pkt 4), „oskarżony zmarł” (pkt 5), „nastąpiło przedawnienie karalności” (pkt 6), „postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się” (pkt 7), „sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych” (pkt 8), „brak skargi uprawnionego oskarżyciela” (pkt 9), „brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej” (art. 10) oraz wtedy, gdy „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie” (art. 11).

Wydaje się, iż raczej językowe usprawiedliwiają tezę, że skreślenie obwinionego z listy studentów nie podpada pod żadne ze sformułowań art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k. (wtedy gdy na mocy art. 320 PSWiN są one stosowane odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów⁷). Chociaż bowiem przepisy powszechnie obowiązującego prawa informują w zasadzie tylko o tym, iż skreślenie z listy studentów następuje w drodze decyzji administracyjnej (art. 108 ust. 3 PSWiN) oraz że istnieje *numerus clausus* okoliczności uzasadniających skreślenie (art. 108 ust. 1 i 2 i art. 450 PSWiN)⁸, to jednak znaczenie wyrażenia „skreślenie z listy studentów” jest jednolicie dookreślane w źródłach prawa wewnętrznego. W sformułowaniach regulaminów studiów sens słów „skreślenie z listy studentów” prezentuje się następująco: „przyczyna utraty praw i obowiązków studenta”⁹. Natomiast sformułowań

- 7 Na temat odpowiedniego stosowania przepisu zob. np. Uchwała SN (7) z dnia 30 stycznia 2001 r. w sprawie I KZP 50/00; J. Nowacki, *Analogia legis*, Warszawa 1966, s. 141–147; L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010, s. 215.
- 8 Ponadto art. 100 ust. 1 pkt 1 PSWiN stanowi, iż skreślenie z listy studentów skutkuje wstrzymaniem wypłaty miesięcznych transz kredytu studenckiego. Z kolei zgodnie z art. 344 ust. 1 pkt 13 PSWiN data skreślenia jest ujmowana w wykazie studentów.
- 9 Zob. np. § 2 ust. 7 Regulaminu studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich (zał. do Uchwały nr 25/IV/2019 Senatu UJ z dnia 24 kwietnia 2019 r., https://bip.uj.edu.pl/documents/1384597/142615457/uchw_nr_25_2019.pdf, 16.11.2019); § 20 ust. 1. Regulaminu studiów na UW (zał. do Uchwały nr 441 Senatu UW z dnia 19 czerwca 2019 r., <https://monitor.uw.edu.pl/Lists/Uchway/Attachments/4930/M.2019.186.U.441.pdf>, 16.11.2019); § 2 ust. 3 Regulaminu studiów UAM (zał. do Uchwały nr 222/2018/2019 Senatu UAM z dnia 29 kwietnia

z pkt 3–11 art. 17 § 1 k.p.k. nie należy interpretować w ten sposób; w szczególności nie powinno się wyklądać tak określić z art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. („oskarżony zmarł”) lub z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. („zachodzi inna

odpowiedzialnego za czyn”¹¹; z tym że rzeczona przesłanka wyłącza tylko ukaranie sprawcy; nie zakazuje wszczynania postępowania karnego na korzyść zmarłego (tzw. procesu rehabilitacyjnego) lub prowadzenia

W aktualnym stanie prawnym punktem odniesienia przy określaniu zdarzeń powodujących umorzenie (i odmowę wszczęcia) postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów jest art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k.

okoliczność wyłączająca ściganie”). W nauce procesu karnego i w orzecznictwie sądów karnych budujące art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. wyrażenie „oskarżony zmarł” jest bowiem rozumiane nie tyle jako przyczyna utraty praw i obowiązków (przez zmarłego oskarżonego), ile jako „sytuacja, w której osoba fizyczna przestaje istnieć”¹⁰, co stanowi „przyczyn[ę] braku strony i braku

postępowania w kierunku dlań korzystnym”¹². Z kolei stanowiące art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. sformułowanie „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie” jest rozumiane tak, iż denotuje nie tyle wygaśnięcie praw osoby, która jest oskarżonym, ile sytuację wygasaniu przeciwną: powstawanie po stronie osoby oskarżonej szczególnych praw. Wyrażona w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. przesłanka umorzenia postępowania karnego jest bowiem ujmowana jako odnosząca się do takich sytuacji, jak „wniesienie przez prokuratora aktu oskarżenia, pomimo że – ze względu na zakaz *reformatio-nis in peius* – dochodzenie lub śledztwo powinno być umorzone; abolicj[a], czyli generalny akt łaski (...); *quasi-list* żelazny (art. 589 k.p.k.) (...); zakres ekstrakcji, czyli konieczność respektowania stanowiska państwa obcego co do zakresu wydania”¹³.

Przedstawiony argument językowy wspierają racje opierające się na innym modelu postępowania dyscyplinarnego. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce statuuje dwie odmiany postępowań dyscyplinarnych;

2019 r., https://amu.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0022/74542/Uchwala-222-Regulamin-studiuow.pdf, 16.11.2019); § 14 ust. 1. Regulaminu studiów KUL (zał. do Uchwały 805/II/1 Senatu KUL z dnia 25 kwietnia 2019 r., https://bip.kul.lublin.pl/files/1658/bip/akty_prawne/197_zal_regulamin_studiuow_2019.pdf, 16.11.2019); § 3 ust. 2. Regulaminu studiów w PW (zał. do Uchwały nr 363/XLIX/2019 Senatu PW z dnia 26 czerwca 2019 r., <https://www.bip.pw.edu.pl/var/pw/storage/original/application/6ea327526a60a2bbac1e0b4eda1a96ae.pdf>, 16.11.2019); § 3 ust. 5 pkt 1 Regulaminu studiów w SGH (zał. do Uchwały nr 467 Senatu SGH z dnia 17 kwietnia 2019 r., http://administracja.sgh.waw.pl/pl/DSL/zasady/regulamin/Documents/US_nr_467_z_17_kwietnia_2019_zal_Regulamin_studiuow_C3%B3w_pierwszego_i_drugiego_stopnia.pdf, 16.11.2019); § 17 ust. 1. Regulaminu Studiów w ASzW (zał. do Uchwały Nr 22/2019 Senatu ASzW z dnia 19 czerwca 2019 r., <https://aszwoj.bip.gov.pl/regulaminy/regulaminy.html>, 16.11.2019).

10 M. Kurowski, *Komentarz do art. 17 KPK* (w): D. Świecki (red.) *Kodeks postępowania karnego*, t. 1, Komentarz aktualizowany LEX 2019, teza 24; K. Marszał, *Przebieg procesu karnego*, Katowice 1982, s. 100.

11 M. Kurowski, *Komentarz do art. 17 KPK...*, dz. cyt., teza. 24.
12 Oprócz literatury podanej w poprzednich przypisach zob. np. uchwały SN: z dnia 13 marca 1984 r., VI KZP 47/83, OSNKW 1984, nr 7–8, poz. 70; z dnia 22 listopada 1973 r., VI KZP 42/73, OSNKW 1974, nr 2, poz. 23; z dnia 7 września 1974 r., V KZ 119/74, OSNKW 1974, nr 11, poz. 215; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Artykuły 1–467*, Komentarz LEX 2014, *Komentarz do art. 17*, teza 6.
13 P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki pracy sędziowej w sprawach karnych*, Warszawa 2011, s. 48.

oprócz przepisów regulujących postępowanie dyscyplinarne w sprawach studentów¹⁴ zawiera również tekst określający postępowanie dyscyplinarne w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich. Jeżeli zatem chodzi o źródła prawa, to modelowi dotyczącemu studentów najbliższy jest model postępowania dyscyplinarne w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich. Ponadto model ten – jako jedyna odmiana postępowania dyscyplinarne poza modelem w sprawach studentów – dotyczy odpowiedzialności dyscyplinarne osób tworzących wspólnotę uczelni; i właśnie te dwie okoliczności usprawiedliwiają uwzględnienie art. 294 ust. 3 i 4 i art. 275 ust. 2 PSWiN przy rozwiązywaniu podjętej w artykule kwestii.

Stosownie do 294 ust. 3 PSWiN postępowanie dyscyplinarne w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarne nauczycieli akademickich umarza się wtedy, gdy: „społeczna szkodliwość przewinienia dyscyplinarne jest znikoma”, „obwiniony w chwili popełnienia przewinienia dyscyplinarne był niepoczytalny”, „obwiniony zmarł”, „nastąpiło przedawnienie karalności”, „postępowanie dyscyplinarne co do tego samego przewinienia dyscyplinarne tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się”. Z kolei zgodnie z ust. 4 powołanego artykułu „[p]ostępowanie dyscyplinarne może być umorzone, jeżeli orzeczenie kary dyscyplinarne byłoby oczywiście nie celowe ze względu na rodzaj i wysokość kary lub innego środka prawomocnie orzeczonych za ten sam czyn winnym postępowaniu, a interes pokrzywdzonego temu się nie sprzeciwia”. Zaprezentowane przepisy wyznaczają zatem zamknięty katalog ujemnych przesłanek procesowych; wśród nich prawodawca nie stypizował sytuacji, że obwiniony przestaje być nauczycielem akademickim. Przeciwnie nawet w art. 275 ust. 2 PSWiN postanowił, że „[u]stanie zatrudnienia w uczelni nie wyłącza odpowiedzialności dyscyplinarne za przewinienie dyscyplinarne popełnione w trakcie tego zatrudnienia”. Na podstawie powołanych przepisów stwierdzić zatem należy, iż przesłanki umorzenia

postępowania dyscyplinarne w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarne nauczycieli akademickich zostały określone tak, że utracenie prawnego statusu osoby podlegającej odpowiedzialności dyscyplinarne przez tego, kto jest obwinionym, nie stanowi przesłanki umorzenia postępowania o ustalenie takiej odpowiedzialności; i ta okoliczność – z uwagi na tożsamość źródłową i podobieństwo adresatów norm budujących oba modele – sugeruje, iż model postępowania dyscyplinarne w sprawach studentów nie jest tworzony przez normę wyznaczającą komisji dyscyplinarne nakaz umorzenia postępowania w razie skreślenia obwinionego z listy studentów. Zaprezentowana wyżej wykładnia językowa art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k. wydaje się zatem poprawna.

Na rzecz zaprezentowanej interpretacji art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k. w postępowaniu dyscyplinarne w sprawach studentów zdaje się przemawiać również argumentacja natury celowościowej i systemowej. Stosownie do art. 307 ust. 1 i art. 308 i art. 320 PSWiN oraz art. 2 § 1 i art. 17 § 1 k.p.k. przyjęć należy, iż model postępowania dyscyplinarne w sprawach studentów ma na celu ukształtowanie każdego przypadku tego rodzaju postępowania w ten sposób, aby sprawca przewinienia dyscyplinarne został ustalony i pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarne (czyli ukarany karą dyscyplinarne), a osoba niewinna nie poniosła takiej odpowiedzialności; przy czym wymierzenie studentowi kary dyscyplinarne stwarza relację pomiędzy nim a uczelnią także na przyszłość. Przepis § 32 ust. 2 i 3 Rozporządzenia w sprawie trybu postępowania dyscyplinarne stanowi bowiem, że „[p]rawomocne orzeczenie dyscyplinarne (...) włącza [się] do teczki akt osobowych [ukaranego] studenta” na czas aż do zatarcia kary. Z kolei na mocy art. 319 ust. 1. PSWiN „[z]atarcie kary dyscyplinarne następuje po upływie 3 lat od uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu”¹⁵. Jeżeli jednak skreślenie z listy studentów podpada pod którąś z przesłanek umorzenia postępowania z art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k., to osiągnięcie wskazanego celu postępowania dyscyplinarne

14 PSWiN statuuje również postępowanie dyscyplinarne wobec doktorantów; przy czym zostało ono uregulowane poprzez odesłanie do przepisów o postępowaniu dyscyplinarne w sprawach studentów (zob. art. 322 PSWiN).

15 Ponadto zgodnie z art. 319 ust. 2 PSWiN: „[o]rgan, który orzekł karę dyscyplinarne, może orzec o jej zatarcu na wniosek ukaranego, złożony nie wcześniej niż po upływie roku od uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu”.

w sprawach studentów staje się iluzoryczne. Wówczas bowiem ustalanie odpowiedzialności dyscyplinarnej zostaje uzależnione od woli obwinionego. Zgodnie z art. 108 ust. 1 pkt 2 PSWiN studenta obligatoryjnie skreśla się z listy studentów „w przypadku rezygnacji ze studiów”, czyli wtedy, gdy student tego chce¹⁶. Jeżeli zatem skreślenie z listy studentów stanowi przesłankę umorzenia postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów, a samo skreślenie może zostać spowo-

3. Skreślenie z listy studentów jako przesłanka umorzenia postępowania dyscyplinarnego

Przedstawione argumenty wskazują, iż model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów nie obejmuje normy, iż komisja dyscyplinarna nie wszczyną postępowania, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów. Zaprezentowana argumentacja jest jednak wadliwa. Natomiast

Prawidłowo sformułowany argument językowy uzasadnia konkluzję, iż nie jest wykluczone, że skreślenie z listy studentów stanowi przesłankę umorzenia toczącego się przeciwko osobie skreślonej postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów.

dowane przez obwinionego studenta, to obwiniony może spowodować, że komisja dyscyplinarna będzie zobligowana do zaniechania procedowania przed ustaleniem, czy zarzucane mu przewinienie dyscyplinarne miało miejsce, oraz – w razie pozytywnych ustaleń – przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej, która wyznacza relację pomiędzy nim a uczelnią do trzech lat na przyszłość. Co więcej, w takim przypadku nie będzie żadnych przeszkód, aby osoba skreślona z listy studentów została ponownie przyjęta na studia (i to nawet w kierunku, z którego zrezygnowała, już w pierwszym z kolejnych naborów).

prawidłowo sformułowany argument językowy uzasadnia konkluzję, iż nie jest wykluczone, że skreślenie z listy studentów stanowi przesłankę umorzenia toczącego się przeciwko osobie skreślonej postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów; i ten właśnie wniosek wspiera argument *a simili*, jeżeli pod uwagę zostanie wzięty model postępowania dyscyplinarnego, który jest istotnie podobny do modelu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów. Ponadto szersze uwzględnienie Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, właśnie przy wzięciu pod uwagę zadeklarowanego w przepisach celu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów, uwypukla potrzebę umorzenia postępowania dyscyplinarnego toczącego się przeciwko osobie, która została skreślona z listy studentów.

Wykładanie tekstu aktu normatywnego rozpoczyna się od działania w myśl dyrektywy języka powszechnego¹⁷. Głosi ona, iż każde z interpretowanych wyrażień należy połączyć z sensem, który na gruncie języka

16 Zresztą, jak informuje art. 108 ust. 1 i 2 PSWiN, skreślenie z listy studentów – poza przypadkiem ukarania karą dyscyplinarną wydalenia z uczelni – ostatecznie wynika z postawy studenta. Stanowi bowiem rezultat niepodjęcia studiów, rezygnacji ze studiów, niezłożenia w terminie pracy dyplomowej lub egzaminu dyplomowego, braku udziału w obowiązkowych zajęciach, braku postępów w nauce, nieuzyskania zaliczenia semestru lub roku lub z niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów.

17 T. Chauvin, T. Stawecki, P. Winczorek, *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2018, s. 254–255.

codziennego jest zwykle łączony z wyrażeniami różnokształtnymi interpretowanemu wyrażeniu, chyba że to wyrażenie zostało specyficznie zdefiniowane w tekście prawnym (odstępstwo na rzecz języka prawnego) albo posiada utrwalony sens w obrocie prawnym (odstępstwo na rzecz języka prawniczego) lub w stosunkach społecznych, dla których dedykowany jest wykładany tekst prawny (odstępstwo na rzecz języka specjalistycznego)¹⁸. Pierwszy z argumentów przedstawionych w poprzedniej części artykułu czyni zadość wskazanej kolejności ustalania sensów. Wyrażenie „skreślenie z listy studentów” zostało bowiem scharakteryzowane na podstawie sformułowań aktów normatywnych. Natomiast tekst wyrażający przesłanki umorzenia postępowania karnego (tj. sformułowania pkt 3–11 z art. 17 § 1 k.p.k.) był przedstawiany – wobec braku definicji legalnych i braku specjalistycznego przeznaczenia tego testu – na podstawie stanowisk wyrażanych w nauce prawa. Za pomocą wypowiedzi pochodzących z prawoznawstwa wskazano, iż użyte w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. wyrażenie „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie” oznacza zbiór takich sytuacji, że osoba, przeciwko której jest prowadzone postępowanie, z różnych powodów nabywa prawa. Z kolei wyrażenie „skreślenie z listy studentów” jest legalnie (i prawniczo) określane w ten sposób, że denotuje przyczynę utraty praw (i obowiązków). W rezultacie nasuwa się rozumowanie: skoro te dwa wyrażenia odnoszą się do przyczyn „odwrotnych” stanów rzeczy (nabycia i utraty), to wyrażenie „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie” nie może obejmować tego, na co wskazuje wyrażenie „skreślenie z listy studentów”¹⁹.

Przedstawiony argument nie uwzględnia dyrektywy zakazującej wykładni *per non est*. Natomiast ta reguła wykładni – wraz z dyrektywą języka powszechnego – wyznacza poprawność pierwszej czynności w interpretacji tekstu prawnego. Owszem, w pierw należy zestawiać wyrażenia interpretowanych przepisów z sensami, które różnokształtne im wyrażenia posiadają w codziennym użyciu. Niemniej jednak punktem odniesienia w takim zestawianiu jest gra-

matyczna całość; dokładniej: „niedopuszczalne jest takie ustalenie znaczenia przepisu, przy którym pewne jego zwroty traktowane są jako niemające znaczenia, a więc jako zbędne”²⁰. Tak zatem, w zaprezentowanym argumentum stanowiącym art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. wyrażenie „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie” zostało wyłożone bez uwzględnienia sensu wyrazu „inna”. Słowo „inny”, jak pouczają słowniki języka polskiego, oznacza obiekt „nie ten, lecz istniejący obok osoby czy rzeczy wymienionej, pozostały, nie taki sam, niepodobny do drugiego, różny, odmienny, zmieniony, nowy”²¹. Powszechne znaczenie wyrazu „inna” otwiera zatem katalog obiektów oznaczanych przez art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., z tym jedynie ograniczeniem, iż żadna z okoliczności nie powinna wskazywać na „istniejącą obok rzecz”, czyli nie powinna desygnować obiektów oznaczalnych jako przesłanki umorzenia postępowania z art. 17 § 1 pkt 1–10 k.p.k. Za pomocą wyrazu „inne” prawodawca rozstrzygnął więc, że katalog przesłanek umorzenia postępowania nie jest zamknięty; i ta konkluzja jest uwzględniana przez autorów przywołanych wypowiedzi o budującym art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. wyrażeniu „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie”. Tak mianowicie „wyliczenie negatywnych przesłanek procesowych w § 1 art. 17 k.p.k. nie jest wyczerpujące”²², czyli „Kodeks postępowania karnego w art. 17 nie tworzy zamkniętego katalogu przesłanek procesowych, pozostawiając w pkt 11 możliwość dostosowania stanu faktycznego i odpowiedniego zakończenia postępowania. Warunkiem podstawowym jest jednak, aby była to inna okoliczność od wymienionych we wcześniejszych punktach art. 17 § 1, a także by wyłączała ściganie”²³.

20 J. Wróblewski, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988, s. 134; zob. też np. Uchwała SN z dnia 16 marca 2000 r. w sprawie I KZP 53/99, OSNKW 2000/3-4/21; zob. też np. Uchwała TK z dnia 14 czerwca 1995 r. w sprawie W 19/94, OTK 1995/1/23; Uchwała NSA z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie FPS 14/99, ONSA 2000/3/92.

21 W. Doroszewski (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 3, Warszawa 1961, s. 215–216; zob. też np. E. Sobol (red.), *Nowy słownik języka polskiego*, Warszawa 2003, s. 275.

22 P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki pracy...*, dz. cyt., s. 48.

23 M. Kurowski, *Komentarz aktualizowany do art. 17 KPK*, dz. cyt., teza 43.

18 Zob. L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006, s. 98.

19 To rozumowanie jako oczywiste nie zostało wysłowione w omawianym argumentum.

Interpretacja językowa wyrażenia „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie”, przeprowadzona z uwzględnieniem zakazu wykładni *per non est* (i z szerszym wykorzystaniem wypowiedzi języka prawniczego), prowadzi do następującego wniosku: katalog obiektów denotowanych przez to wyrażenie jest otwarty. W tym kontekście trudno uzasadnić, iż art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. odnosi się wyłącznie do sytuacji polegających na nabywaniu (powstawaniu) praw przez osobę, przeciwko której jest prowadzone postępowanie. Co więcej, twierdzenie, iż tak nie jest, usprawiedliwiają wypowiedzi nauki prawa. Można wśród nich bowiem znaleźć nie tylko te, które informują, iż do zbioru desygnatów komentowanego wyrażenia należą zdarzenia skutkujące nabyciem praw, lecz

osobę, przeciwko której toczy się postępowanie. Natomiast tego rodzaju sytuacją w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów pozostaje skreślenie obwinionego z listy studentów. W konsekwencji nie jest wykluczone, iż skreślenie z listy studentów stanowi podstawę umorzenia prowadzonego przeciwko osobie skreślonej postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów (lub odmowy wszczęcia takiego postępowania przeciwko osobie skreślonej) na mocy art. 320 PSWiN w zw. z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. (a więc nie jest wykluczone, że model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów tworzy norma: „komisja dyscyplinarna nie wszczyna postępowania dyscyplinarnego, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów”).

Analogie między modelem postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów a modelem dotyczącym nauczycieli akademickich nie są istotne, jeśli chodzi o kwestię przesłanek umorzenia postępowania.

również te, które wskazują na to, iż ten zbiór tworzą też sytuacje niezwiązane z nabywaniem praw; przykładowo „do okoliczności wyłączających ściganie [z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.] należy natomiast zaliczyć także brak strony oskarżającej powstały w toku procesu w wyniku jej śmierci, gdy w to miejsce nie wstąpiły osoby uprawnione do działania po zmarłym, co może dotyczyć oskarżenia prywatnego i posiłkowego subsydiarnego (zob. art. 61 § 2 i art. 58 § 2)”²⁴. Sens budującego art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. sformułowania „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie” – w istotnym dla rozważań zakresie – jest zatem taki, iż nie jest wykluczone, że odnosi się ono do sytuacji polegających na utracie praw lub obowiązków przez

Konkluzję poprzedniego akapitu należy dookreślić. Otóż nie jest wykluczone, iż skreślenie z listy studentów stanowi podstawę umorzenia prowadzonego przeciwko osobie skreślonej postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów (lub odmowy wszczęcia takiego postępowania przeciwko osobie skreślonej) na mocy art. 320 PSWiN w zw. z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., jeżeli skreślenie z listy studentów stanowi desygnat użytego w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. wyrażenia „okoliczność wyłączająca ściganie”. Tę zależność trudno jednak uzasadnić, opierając się na zastosowaniu do wyrażenia „skreślenie z listy studentów” lub wyrażenia „okoliczność wyłączająca ściganie” wyłącznie językowych dyrektyw wykładni prawa. Wydaje się natomiast, iż odpowiedni do tego celu pozostaje argument odwołujący się do podobnego modelu postępowania dyscyplinarnego; przy czym tym punktem odniesienia

24 T. Grzegorzcyk, *Kodeks postępowania karnego...*, dz. cyt., teza 17.

nie powinien być model postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich. Analogie między modelem postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów a modelem dotyczącym nauczycieli akademickich nie są bowiem istotne, jeśli chodzi o kwestię przesłanek umorzenia postępowania. Chociaż tylko te dwa modele postępowania dyscyplinarnego zostały ustanowione w Prawie o szkolnictwie wyższym i nauce oraz dotyczą członków wspólnoty uczelni²⁵, to jednak sprawę przesłanek umorzenia postępowania dyscyplinarnego w modelu dotyczącym studentów uregulowano poprzez odesłanie do innego aktu normatywnego (art. 320 PSWiN i art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k.), a w modelu dotyczącym nauczycieli akademickich – określono wprost i za pomocą różnych sformułowań (art 294 ust. 3 i 4 PSWiN). W rezultacie katalogi przesłanek umorzenia postępowania w każdym modelu są inne; w szczególności model postępowania wobec nauczycieli akademickich nie obejmuje przesłanki charakteryzowanej za pomocą wyrażenia „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie”. Na podstawie danych o przesłankach umorzenia postępowania dyscyplinarnego wobec nauczycieli akademickich nie można zatem organizować rozumienia wyrazów z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. (w tym tego, czy odnoszą się one do skreślenia obwinionego z listy studentów, gdy ten przepis zostaje odpowiednio zastosowany do postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów); i nic tu nie zmienia art. 275 ust. 2 PSWiN. Sformułowanie „skoro prawodawca zdecydował się stwierdzić, iż «Ustanie zatrudnienia w uczelni nie wyłącza odpowiedzialności dyscyplinarnej za przewinienie dyscyplinarne popełnione w trakcie tego zatrudnienia», a co do utraty przez obwinionego statusu studenta nie wypowiedział się”, uzasadnia konkluzję „utrata statusu studenta (jak ustanie zatrudnienia) niczego do postępowania dyscyplinarnego nie wnosi” równie dobrze, jak usprawiedliwia wniosek „utrata statusu studenta (inaczej niż ustanie zatrudnienia) stanowi przesłankę umorzenia postępowania dyscyplinarnego”.

Regulacje dotyczące postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich nie są zatem odpowiednim

²⁵ Zob. przyp. 14.

punktem odniesienia przy rozwiązywaniu problemu: czy skreślenie obwinionego z listy studentów stanowi desygnat wyrażenia „okoliczność wyłączająca ściganie” z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. (gdy ten przepis jest stosowany w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów). Adekwatny będzie natomiast model: a) służący ustaleniu odpowiedzialności dyscyplinarnej osób, których prawa i obowiązki ustają w podobny sposób jak prawa i obowiązki studentów (tj. na skutek aktu administracyjnego o skreśleniu z wykazu-listy); b) w którym przesłanki umorzenia postępowania są określone w taki sam sposób, jak w modelu dotyczącym studentów (tj. przez odesłanie do art. 17 k.p.k.). Oba te kryteria spełnia regulacja postępowania dyscyplinarnego wobec aplikantów adwokackich²⁶. Otóż, stosownie do art. 79 POA, utrata praw i obowiązków aplikanta adwokackiego następuje w drodze uchwały, ostatecznie zaskarżalnej (podobnie jak decyzja administracyjna o skreśleniu z listy studentów) do sądu administracyjnego²⁷. Ponadto prawodawca co do przesłanek umorzenia (odmowy wszczęcia) postępowania dyscyplinarnego wobec aplikantów adwokackich wypowiedział się następująco: „[w] sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego” (czyli ustanowił odesłanie tego samego rodzaju, jak ustanowione w art. 320 PSWiN)²⁸. Jest zatem tak, że w postępowaniu dyscyplinarnym

²⁶ Warto zaznaczyć, iż Dział VIII Ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o Adwokaturze (Dz.U. 2019 poz. 1513 ze zm.; dalej: POA albo Prawo o adwokaturze) ustanawia jeden model postępowania w celu ustalenia odpowiedzialności dyscyplinarnej aplikantów adwokackich, jak i odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów.

²⁷ Między studentem i aplikantem adwokackim istnieją inne jeszcze podobieństwa; i tak: podstawowym uprawnieniem i obowiązkiem studenta oraz aplikanta adwokackiego jest kształcenie się (zob. art. 11 ust. 1. pkt 1 i art. 107 PSWiN, art. 3 ust. 1 pkt 4 POA i § 5 Regulaminu odbywania aplikacji adwokackiej przyjętego Uchwałą NRA nr 55/2011 z dnia 19 listopada 2011 r., http://www.adwokatura.zgora.pl/wp-content/uploads/2013/11/Regulamin_odbywania_aplikacji_adwokackiej.pdf, 16.11.2019).

²⁸ Art. 95 pkt 1 POA; przy czym art. 95d. POA stanowi: „[s]ąd dyscyplinarny lub rzecznik dyscyplinarny może umorzyć postępowanie dyscyplinarne wypadkach mniejszej wagi”.

wobec aplikantów adwokackich odpowiednio zastosowanie znajduje art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.; i właśnie wtedy budujące go wyrażenie „okoliczność wyłączająca ściganie” jest rozumiane jako oznaczające m.in. skreślenie obwinionego z listy aplikantów adwokackich: „[s]kutkiem [takiego] skreślenia jest to tylko, że postępowanie dyscyplinarne nie może się toczyć. Powstaje wówczas stan prawny odpowiadający pojęciu ujemnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., a więc inna okoliczność wyłączająca ściganie”²⁹. W modelu postępowania dyscyplinarnego wobec aplikantów adwokackich skreślenie z listy aplikantów stanowi desygnat wyrażenia „inna okoliczność wyłączająca ściganie” z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Skoro zaś przesłanki umorzenia postępowania w tym modelu zostały określone tak samo, jak w modelu dotyczącym studentów, a utrata praw i obowiązków studenta oraz utrata prawa i obowiązków aplikanta adwokackiego następują w podobny sposób (w skutek skreślenia z listy), to – uznając, że prawodawca jest konsekwentny i podobne okoliczności określa w sposób podobny – przyjąć wypada, iż skreślenie obwinionego z listy studentów stanowi desygnat wyrażenia „okoliczność wyłączająca ściganie” z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. (gdy ten przepis jest stosowany w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów). W rezultacie model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów obejmuje normę: „komisja dyscyplinarna nie wszczyną postępowania, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów”.

Przedstawiony wniosek jawić się będzie jako bardziej stanowczy przy uwzględnieniu racji systemowych i celowościowych (określonych w szerszym kontekście, aniżeli zostało to uczynione w poprzedniej części artykułu). Po pierwsze, stosownie do art. 307 ust. 1 i art. 308 i art. 320 PSWiN i art. 2 § 1 i art. 17 § 1 k.p.k. celem postępowania dyscyplinarnego jest to, aby sprawca przewinienia dyscyplinarnego został ustalony i pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej, a osoba niewinna takiej odpowiedzial-

ności nie poniosła. Z kolei na mocy art. 308 pkt 1–5 PSWiN odpowiedzialność dyscyplinarna studenta ma postać kary upomnienia, nagany, nagany z ostrzeżeniem, zawieszenia w określonych prawach studenta na okres do roku lub wydalenia z uczelni. Pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej następuje więc w perspektywie relacji pomiędzy sprawcą przewinienia a uczelnią, tj. polega na pozbawieniu sprawcy dobra istniejącego o tyle, o ile jest on studentem, czyli o ile przysługują mu prawa i obowiązki studenta. Niemniej jednak nie można pozbawiać kogoś czegoś, czego ta osoba nie posiada. Skreślenie z listy studentów, o którym mowa w art. 108 PSWiN, skutkuje natomiast ustaniem praw i obowiązków studenta u osoby, która została skreślona. Tak zatem w razie skreślenia obwinionego z listy studentów ściganie go, czyli prowadzenie przeciwko niemu postępowania w celu pociągnięcia go do odpowiedzialności dyscyplinarnej (tj. pozbawienia dobra istniejącego o tyle, o ile jest on studentem), ewentualnie ustalenia, że nie ponosi on odpowiedzialności dyscyplinarnej (tj. nie powinien być pozbawiony dobra istniejącego o tyle, o ile jest on studentem), przestaje mieć sens. Innymi słowy, ściganie dyscyplinarne jest celowe jedynie wtedy, gdy sprawca (obwiniony) jest studentem; i właśnie brak celowości prowadzenia postępowania dyscyplinarnego w razie skreślenia obwinionego z listy studentów powoduje, że takie skreślenie stanowi „okoliczność wyłączającą ściganie” z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. (gdy ten przepis jest stosowany w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów).

Po drugie, nie jest tak, że wykładnia art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w ten sposób, że wyrażenie „okoliczność wyłączającą ściganie” oznacza odpowiedzialność dyscyplinarną od woli obwinionego oraz że nie koresponduje z tym, iż ukaranie karą dyscyplinarną ustanawia relację pomiędzy ukaranym a uczelnią na przyszłość. Co prawda obwiniony student może w każdym czasie zrezygnować ze studiów, co stosownie do art. 108 ust. 1 pkt 2 PSWiN obligatoryjnie spowoduje skreślenie go z listy studentów, a następnie wziąć udział w rekrutacji na studia i zostać ponownie przyjętym do wspólnoty uczelni jako student. Ponadto na mocy art. 319 ust. 1 PSWiN i § 32 ust. 2 i 3 Rozporządzenia w sprawie trybu postępowania dyscyplinarnego uczelnia w aktach oso-

29 Postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie SDI 25/17, OSNK 2017/9/56. Stanowisko SN nie zostało zakwestionowane w literaturze przedmiotu; zob. R. Stefanicki, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2017 (sygn. akt SDI 25/17)*, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 6, s. 254.

bowych studenta przechowuje orzeczenie o ukaraniu przez „3 lat[a] od [jego] uprawomocnienia się”. Niemniej jednak art. 314 ust. 6 *in principio* PSWiN informuje wprost, że postępowanie dyscyplinarne w sprawach studentów może być wznowione³⁰. Dotyczy to również postępowania dyscyplinarnego, które zostało umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 320 PSWiN wobec stwierdzenia braku celowości ścigania z tej przyczyny, iż obwinionego skreślono z listy studentów. Zgodnie bowiem z art. 314 ust. 6 *in principio* PSWiN „[d]o wznowienia postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 296 ust. 1 [PSWiN]”. Z kolei art. 296 ust. 1 pkt 2 [PSWiN] stanowi, że „[p]ostępowanie dyscyplinarne [wobec nauczycieli akademickich] zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić, jeżeli po wydaniu orzeczenia ujawniono nowe fakty lub dowody nieznanne w chwili jego wydania, wskazujące na to, że obwiniony jest niewinny, ukarano go za popełnienie innego przewinienia dyscyplinarnego lub bezpodstawnie umorzono postępowanie dyscyplinarne”. Natomiast okoliczność, że osoba, która była obwinionym w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów, umorzonym na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 320 PSWiN (wobec stwierdzenia braku celowości ścigania z tej przyczyny, iż obwinionego skreślono z listy studentów), została ponownie przyjęta na studia, podpada pod wyrażenie „nowe fakty”³¹. Ten „nowy fakt” wskazuje przy tym, że postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone bezpodstawnie. Jak bowiem informuje art. 108 ust. 1 i 2 PSWiN, skreślenie z listy studentów – poza przypadkiem, gdy student zostaje ukarany karą dyscyplinarną wydalenia z uczelni – zawsze jest następstwem *expressis verbis*

wyrażonego oświadczenia studenta albo ewidentnego zaniechania ze strony studenta. Wynika bowiem z niepodjęcia studiów, rezygnacji ze studiów, niezłożenia w terminie pracy dyplomowej lub egzaminu dyplomowego, braku udziału w obowiązkowych zajęciach, braku postępów w nauce, nieuzyskania zaliczenia semestru lub roku lub z niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów. Jeżeli zatem jest tak, że osoba, która była obwinionym w postępowaniu dyscyplinarnym, umorzonym w oparciu o art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 320 PSWiN wobec stwierdzenia braku celowości ścigania z tej przyczyny, iż obwinionego skreślono z listy studentów (a samo skreślenie wynikało z jego wprost zakomunikowanego oświadczenia lub ewidentnego zaniechania), bierze udział w naborze na studia i zostaje ponownie przyjęta do wspólnoty uczelni jako student, to brak celowości ścigania dyscyplinarnego *de facto* nie zaistniał. Taki układ zdarzeń świadczy bowiem o tym, że w momencie skreślenia z listy studentów oraz w chwili umorzenia postępowania dyscyplinarnego obwiniony miał wolę posiadania praw i obowiązków studenta: doprowadzenie przez obwinionego do skreślenia było obliczone na utrzymanie prawnego statusu studenta, który to status w rezultacie przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego mógłby doznać uszczerbku trwającego znacznie dłużej aniżeli uszczerbek wynikły ze skreślenia z listy studentów.

4. Zakończenie

Pierwszy z przedstawionych w artykule argumentów opiera się na zestawieniu art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k. z dyrektywami językowej wykładni prawa; w szczególności z regułą głoszącą, iż każde z interpretowanych wyrażen należy połączyć z sensem, który na gruncie języka codziennego jest zwykle łączony z wyrażeniami równoznacznymi interpretowanemu wyrażeniu, chyba że to wyrażenie zostało specyficznie zdefiniowane w tekście prawnym albo posiada utrwalony sens w obrocie prawnym lub w stosunkach społecznych, dla których dedykowany jest wykładany tekst prawny. Przesłanie tej interpretacji jest jasne: model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów nie obejmuje normy, iż komisja dyscyplinarna nie wszczyna postępowania, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów. Argument

30 Zob. np. J. Zieliński, *Komentarz do art. 296 PSWiN* (w:) H. Izdebski, J. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 440–442.

31 Wystarczy, aby wyrażenie „nowe fakty” było interpretowane według kanonów wykładni językowej. Warto zaznaczyć, iż art. 296 ust. 1 pkt 2 PSWiN stanowi dosłowną kopię art. 146 ust. 6 pkt 2 PSW. Aktualna wydaje się zatem uwaga sformułowana w odniesieniu do tego przepisu: „(...) bez znaczenia jest to, czy fakty i dowody te istniały w chwili wydania orzeczenia dyscyplinarnego”, P. Wajda, A. Wiktorowska, *Komentarz do art. 146 PSW* (w:) W. Sanetra, M. Wierzbowski (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 346.

ten jest jednak wadliwy. Nie uwzględnia bowiem językowej dyrektywy interpretacyjnej, która zakazuje wykładania tekstów prawnych w sposób *per non est*. Z kolei uwzględnienie tego zakazu przy interpretowaniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. (i dostrzeżenie, iż przepis ten został zbudowany również ze słowa „inne”) uzasadnia konkluzję, iż może być tak, że skreślenie obwinionego z listy studentów stanowi przesłankę umorzenia toczącego się przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów. Katalog podstaw umorzenia postępowania dyscyplinarnego nie jest bowiem zamknięty. Nie jest więc wykluczone, iż model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów obejmuje normę, iż komisja dyscyplinarna nie wszczyna postępowania, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów.

narne w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich nie wyznacza art. 17 § 1 pkt 3–11 k.p.k. (a wśród przesłanek umorzenia takiego postępowania nie ma wyrażonej za pomocą sformułowania „zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie”). Przedstawiony w pierwszej części artykułu argument *a simili* jest zatem wadliwy. Jego skorygowanie wymaga zaś uwzględnienia regulacji innego postępowania dyscyplinarnego. Odpowiedni do tego celu pozostaje model postępowania dyscyplinarnego wobec aplikantów adwokackich. Podstawowym prawem i obowiązkiem studenta i aplikanta jest bowiem kształcenie się, do utraty statusów prawnych studenta i aplikanta dochodzi w podobny sposób (akt administracyjny o skreśleniu z wykazu), a sformułowanie przesłanek umorzenia postępowania dyscy-

Gdy obwiniony traci prawny status studenta w wyniku skreślenia z listy studentów, dyscyplinarne ściganie go staje się niecelowe i pozostaje takim dopóty, dopóki obwiniony nie stanie się ponownie studentem.

Kolejny z zaprezentowanych argumentów sprowadza się do rozumowania: skoro w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich jest tak, że ustanie zatrudnienia obwinionego na uczelni pozostaje bez znaczenia dla toku postępowania, to w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów jest podobnie. Obie odmiany postępowań dyscyplinarnych zostały bowiem ustanowione w tym samym akcie normatywnym oraz dotyczą członków wspólnoty uczelni. Ponadto skreślenie obwinionego z listy studentów powoduje utratę przezeń praw i obowiązków studenta, czyli ma skutek analogiczny do ustania zatrudnienia nauczyciela akademickiego. Niemniej jednak, jeżeli idzie o przesłanki umorzenia postępowania, to model postępowania dyscyplinarnego wobec nauczycieli akademickich nie jest podobny do modelu dotyczącego studentów; w szczególności postępowania dyscypli-

plinarnego wobec aplikantów adwokackich jest takie samo, jak przyjęte w modelu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów (dynamiczne odesłanie do art. 17 § 1 k.p.k.). Przyjęta w obrocie prawnym interpretacja art. 17 k.p.k. na potrzeby postępowania dyscyplinarnego w sprawach aplikantów adwokackich jest natomiast taka, że skreślenie z listy aplikantów adwokackich stanowi okoliczność wyłączającą ściganie z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. Jeżeli zatem prawodawca jest konsekwentny i podobne okoliczności określa w sposób podobny, to skreślenie obwinionego z listy studentów stanowi desygnat wyrażenia „okoliczność wyłączająca ściganie” z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. (gdy ten przepis jest stosowany w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów).

Argumentacja oparta na racjach systemowych i celowościowych także wskazuje na to, że model postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów wspo-

tworzy norma, iż komisja dyscyplinarna nie wszczyną postępowania, a wszczęte umarza, gdy obwinionego skreślono z listy studentów. Zadanie postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów sprowadza się bowiem do pozbawienia obwinionego jakiegos dobra-prawa o tyle, o ile pozostaje on – jako student – w relacji z uczelnią, albo do ustalenia, iż obwiniony nie powinien ponieść takiej kary. Tak zatem wtedy, gdy obwiniony traci prawny status studenta w wyniku skreślenia z listy studentów, dyscyplinarne ściganie go staje się niecelowe i pozostaje takim dopóty, dopóki obwiniony nie jest studentem; przy czym braku tej celowości nie wyłącza ani to, że to obwiniony może w dowolnym momencie spowodować skreślenie go z listy studentów, ani to, że ukaranie w postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach studentów wyznacza relację pomiędzy sprawcą a uczelnią (do trzech lat) na przyszłość. Na podstawie art. 314 ust. 6 *in principio* w zw. z art. 296 ust. 1 pkt 2 PSWiN postępowanie dyscyplinarne wobec studenta można bowiem wznowić wtedy, gdy umorzono je na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 320 PSWiN wobec stwierdzenia braku celowości ścigania z tej przyczyny, że obwinionego skreślono z listy studentów.

Bibliografia

- Chauvin T., Stawicki T., Winczorek P., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2018.
- Doroszewski W. (red.), *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1961.
- Gałązka M., *Komentarz do art. 217 PSW (w): M. Pyter (red.), Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Artykuły 1–467*, Komentarz LEX 2014.
- Hofmański P., Zablocki S., *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2011.
- Kurowski M., *Komentarz do art. 17 KPK (w): D. Świecki (red.) Kodeks postępowania karnego*, t. 1, Komentarz aktualizowany LEX 2019.
- Marszał K., *Przebieg procesu karnego*, Katowice 1982.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010.
- Mucha D., *Komentarz do art. 219 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym (w): P. Chmielnicki, P. Stec (red.), Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, System informacji prawnej LEX 2017.
- Nowacki J., *Analogia legis*, Warszawa 1966.
- Sobol E. (red.), *Nowy słownik języka polskiego*, Warszawa 2003.
- Stefanicki R., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2017 (sygn. akt SDI 25/17)*, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 6.
- Wajda P., Wiktorowska A., *Komentarz do art. 146 PSW (w): W. Sanetra, M. Wierzbowski (red.), Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2013.
- Ura E., *Komentarz do art. 217 PSW (w): W. Sanetra, M. Wierzbowski (red.), Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2013.
- Wróblewski J., *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988.
- Zieliński J., *Komentarz do art. 296 ustawy Prawo o Nauce i Szkolnictwie wyższym (w): H. Izdebski, J. Zieliński, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2019.

Akty prawne

- Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego w sprawach studentów, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia, Dz.U. z 2018 r., poz. 1882.
- Uchwała nr 22/2019 Senatu Akademii Sztuki Wojennej z dnia 19 czerwca 2019 r., <https://aszwoj.bip.gov.pl/regulaminy/regulaminy.html>, 16.11.2019.
- Uchwała nr 25/IV/2019 Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r., https://bip.uj.edu.pl/documents/1384597/142615457/uchw_nr_25_2019.pdf, 16.11.2019.
- Uchwała nr 55/2011 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 19 listopada 2011 r., http://www.adwokatura.zgora.pl/wp-content/uploads/2013/11/Regulamin_odbywania_aplikacji_adwokackiej.pdf, 16.11.2019.
- Uchwała nr 222/2018/2019 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z dnia 29 kwietnia 2019 r., https://amu.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0022/74542/Uchwala-222-Regulamin-studiow.pdf, 16.11.2019.
- Uchwała nr 363/XXIX/2019 Senatu PW z dnia 26 czerwca 2019 r., <https://www.bip.pw.edu.pl/var/pw/storage/original/application/6ea327526a60a2bba1e0b4eda1a96ae.pdf>, 16.11.2019.
- Uchwała nr 441 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 19 czerwca 2019 r., <https://monitor.uw.edu.pl/Lists/Uchway/Attachments/4930/M.2019.186.U.441.pdf>, 16.11.2019.
- Uchwała nr 467 Senatu Szkoły Głównej Handlowej z dnia 17 kwietnia 2019 r., http://administracja.sgh.waw.pl/pl/DSL/zasady/regulamin/Documents/US_nr_467_z_17_kwietnia_2019_zal_Regulamin_studii%C3%B3w_pierwszego_i drugiego_stopnia.pdf, 16.11.2019.

Uchwała nr 805/II/1 Senatu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 25 kwietnia 2019 r., https://bip.kul.lublin.pl/files/1658/bip/akty_prawne/197_zal._regulamin_studiow_2019.pdf, 16.11.2019.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 2018 poz. 1987 ze zm.

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. 2018 poz. 1668 ze zm.

Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o Adwokaturze, Dz.U. 2019 r. poz. 1513 ze zm.

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 2016 poz. 1842 ze zm.

Orzecznictwo

Postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie SDI 25/17, OSNK 2017/9/56.

Uchwała NSA z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie FPS 14/99, ONSA 2000/3/92.

Uchwała SN (7) z dnia 30 stycznia 2001 r. w sprawie I KZP 50/00, OSNKW 2001/3–4/16.

Uchwała SN z dnia 13 marca 1984 r. w sprawie VI KZP 47/83, OSNKW 1984, nr 7–8, poz. 70.

Uchwała SN z dnia 22 listopada 1973 r. w sprawie VI KZP 42/73, OSNKW 1974, nr 2, poz. 23.

Uchwała SN z dnia 7 września 1974 r. w sprawie V KZ 119/74, OSNKW 1974, nr 11, poz. 215.

Uchwała SN z dnia 16 marca 2000 r. w sprawie I KZP 53/99, OSNKW 2000/3–4/21.